

MIELI 2

6 VARHAISLAPSUUDESSA ERIKOISTUTAAN OMAAN ÄIDINKIELEEN

KIELEN KEHITYKSEN OSA-ALUEET

- **Kielellinen ymmärtäminen:** lapsi ymmärtää sanojen ja lauseiden merkityksen
- **Kielellinen tuottaminen:** lapsi osaa käyttää kieltä oikein
 - kehittyvät pääosin samaan aikaan, mutta lapsi usein ymmärtää enemmän kuin tuottaa
- Kieltä opitaan vuorovaikutuksessa vanhemman kanssa

KIELELLINEN YMMÄRTÄMINEN

Opitaan tunnistamaan äänteet

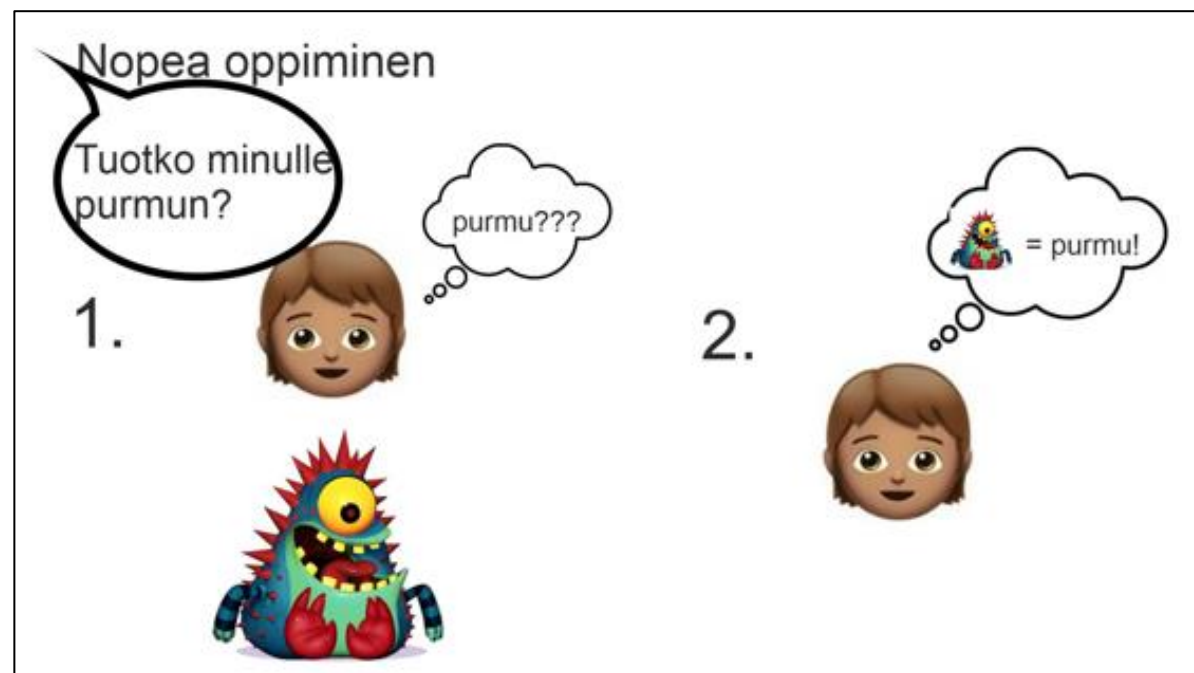
- **yleismaailmallinen havaitseminen:** lapsi pystyy erottelemaan kaikkia eri kielten äänteitä lähes yhtä hyvin
- yleismaailmallinen havaitseminen muuttuu kategoriseksi havaitsemiseksi 1. ikävuoden kuluessa
- **kategorinen havaitseminen:** kuullut äänteet luokitellaan aivoissa eri luokkiin ja niiden ero tunnistetaan
 - luokat oman äidinkielen äänteille kehittyvät 6–12 kk iässä

Opitaan kielen säännönmukaisuuksia

- **tilastollinen oppiminen:** aivot etsivät ja tunnistavat automaattisesti säännönmukaisuuksia
- esim. suomessa sanapaino on sanan ensimmäisellä tavulla
- esim. sanotaan vadelmia, ei vadelmoita

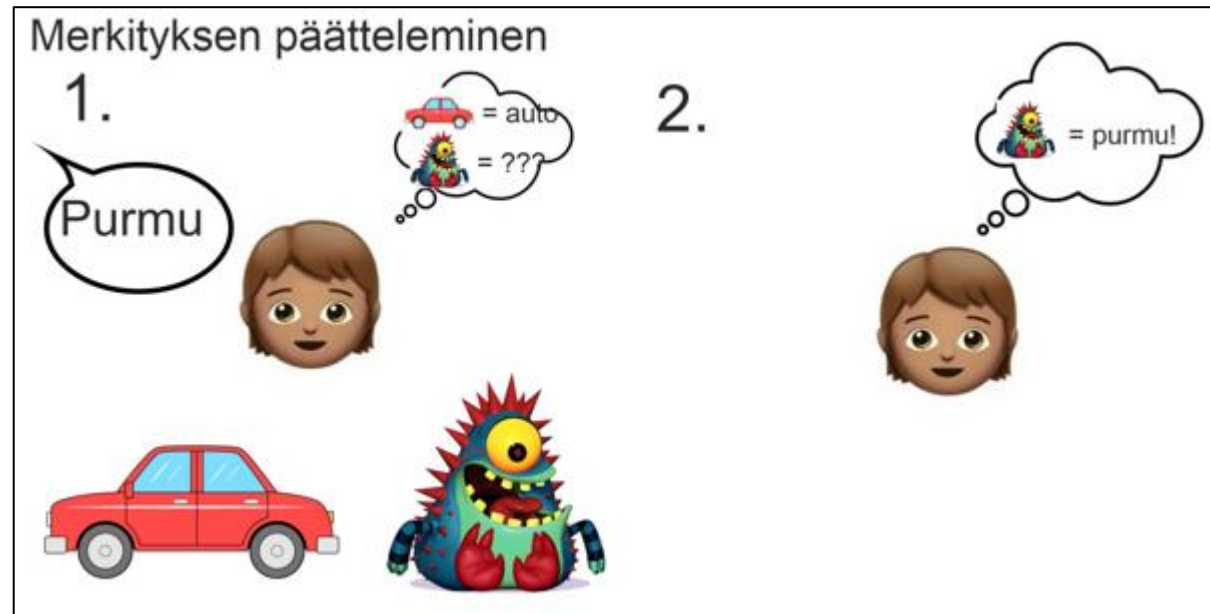
SANOJEN NOPEA OPPIMINEN

- Lapsi näkee uuden asian ja kuulee uuden sanan
- Lapsi yhdistää uuden sanan uuteen asiaan

SANOJEN OPPIMINEN MERKITYKSIÄ PÄÄTTELEMÄLLÄ

- Lapsi kuulee uuden sanan ja näkee sekä tutun että uuden asian
- Koska lapsi tietää tutun asian nimen, lapsi päättelee uuden sanan tarkoittavan uutta asiaa

PUHEEN TUOTTAMINEN

- Aluksi vauva jokeltelee ja leikkii äänneillä
- Yksittäisten sanojen vaihe
- Sanan ja eleen yhdistäminen
- Kahden sanan lauseet
- Useamman sanan lauseet

KIELEN SÄÄNTÖJEN OPPIMINEN

Kielioppia ei opita kopioimalla kuultua puhetta. Sen sijaan lapsi päättelee kielen tuottamisen sääntöjä ja soveltaa niitä uusiin tilanteisiin. Lapsen puheessa voidaanakin havaita ”älykkäitä virheitä”, kun hän soveltaa oivaltamaansa sääntöä myös sellaisissa tilanteissa, joihin se ei sovi. Esimerkiksi seuraavat lasten puheesta poimitut ilmaisuut kertovat tästä:

Hei hei kaikit! Luketaan.

Märkät sormit. Kaloitten ruokaa.

Apina nosti noita suureja kivejä.

Anna rakakselle maitoa.

Kukan (=kenen) kaappi tämä on?

MONIKIELISTEN LASTEN KIELEN KEHITYS

- **Kielimoodi:** aivot ovat valmiina tunnistamaan henkilön käyttämässä kielessä tärkeitä äänteiden eroja
- Jos opitaan kaksi kieltä yhtä aikaa – luultavasti yksi kielimoodi
- Jos opitaan kaksi kieltä peräkkäin – luultavasti kaksi kielimoodia
- Kielimoodin vaihtaminen

KIELEN KEHITYKSEN HÄIRIÖT

- Jos lapsi ei osaa ilmaista itseään tai ei tule ymmärretyksi -> kiukku, turhautuminen
- Kielen kehityksen vaikeudet vaikuttavat muuhun oppimiseen
- Vanhemman suhde kielihäiriöiseen lapseen voi vaikeutua

